

A photograph of a museum gallery. A man in a striped shirt is pointing at a painting in a gold frame. Several people are standing around him, looking at the artwork. The gallery walls are covered with other framed paintings.

MUZEJSKI PREDMET PREDMET BAŠTINE

ОДМАН: **DEFINICIJA**

MUZEJSKI PREDMET / PREDMET BAŠTINE je izdvojen iz svoje realnosti da bi u novoj muzejskoj / baštinskoj stvarnosti u koju je prenesen bio dokument / svedočanstvo prethodnog postojanja.

To je realni materijalni ili nematerijalni (neopipljivi) dokument realnosti u kojoj je nastao i koji zbog svojih svedočanstvenih vrednosti ulazi u sadašnjost.

Predmeti baštine imaju bogate slojeve značenja kojima komuniciraju poruke prošlosti u sadašnjost i čuvaju ih za budućnost.

PS: Neznatno različita definicija od Meroevićeve.

PRIMER MUZEALIZACIJE VAN MUZEJSKOG MILJEJA

Primjer iz knjige *Željke Čorak "Krhotine"*, u kojoj ona pokušava i uspijeva rekonstruirati svijet kuće svoje majke poetskom i stručnom analizom niza malih predmeta koji su preostali nakon što je kuća nestala u požaru drugog svjetskog rata, poetski objašnjava odnos muzeologije i povijesti umjetnosti, odnos znanstvene i kulturne informacije. Vrijedi citirati opis Meissen-vrčića iz prve polovice 18. st. u onom dijelu koji slijedi nakon klasične inventarizacije s deskripcijom. "Vrčići su nabavljeni krajem XIX. stoljeća, porijeklom su iz čabarske vlastelinske obitelji... Baka je vrčće kupnjom prenijela iz primarne u sekundarnu uporabu. Mama pak, kad se udala i otišla iz Prezida, jedino je njih ponijela sa sobom... Pukim slučajem oni su i vrhunski poruke te kuće... Koliko su oni visoko na evropskoj porcelanskoj ljestvici, niti ja sama nisam znala dok se nisam "osposobila" strukom. Do tada, bez posebne pažnje koja bi ih štitila, bolje rečeno barbarski, mijenjala sam u njima cvijeće na svom stolu. Činilo mi se da ih je to dostojno, da im lijepo stoji, i nisam shvaćala koliko ih ugrožavam. Mojoj pak mami više nije bilo stalo do sudbine ničega tvarnog. Onda sam jednoga dana naišla na literaturu koja mi ih je otkrila... Pa ipak, ono što je na njima najljepše, napravljeno je upravo da izbjegne povijesti, da joj se sakrije. I ostalo bi tako da ih ja u kasnoj pobožnosti nisam pažljivo pregledavala pod povećalom, onako kako ih nikada ne gleda oko za doručkom. Tako sam ustanovila da motiv grane i jarebica na malom vrčću počinje od greške. Čvor na grani, pažljivo iscertan, razvio se, naime, oko majušne udubine, dupljice, malog nesavršenstva u glaziranoj površini. Sve je krenulo od toga. Ni cvijeće na grani bez toga ne bi procvatelo. O poticaju greške zna se mnogo, ali tako savršen primjer jedva postoji. Lakoća, vesela drskost te dosjetke pripada zaista osamnaestom stoljeću. Mnogo sam puta odašiljala zahvalnost ruci koja se tako poigrala" (Ž. Čorak, 1991:74-75). Ovaj citat svjedoči o procesu muzealizacije predmeta izvan muzeja, o isprepletenosti znanstvenih i kulturnih informacija (emocija, zaključaka, ocjena), o ulozi struke u čitanju govora predmeta,

Još jedan dobar tekstualni / književni predložak za muzealizaciju „fenomena“ je knjiga
**INTIMNA ISTORIJA
ČOVEČANSTVA**
Teodor Zeldin

ŠTA NAM OTKRIVA PREDMET?

Na fizičkom ili formalnom nivou predmet nam otkriva, po Maroeviću, ne samo sebe i svoje odlike, već i nivo znanja čovečanstva u datom momentu (ukoliko je datovan tačno), mogućnostima izražavanja određenih kulturnih, društvenih i emotivnih poruka.

Sa druge strane, predmet nam otkriva i svoj istorijat, svoje traganje u vremenu i prostoru, kretanje kroz sisteme vrednosti, geografije, politike.

Konačno, predmet nam govori i o nama samima u savremenom trenutku – kao što nam kroz svoj istorijat govori o svim („)istraživačima(„) koju su mu pripisivali neku vrednost.

PREDMET I NAUČNE DISCIPLINE

Klasifikacija naučnih disciplina usloвила je klasifikaciju predmeta uglavnom po disciplinama, što je vodilo klasifikaciji muzeja.

To je produbljivanje izolovanosti muzejskog ili baštinskog predmeta vodilo osiromašenju dokumentarnosti (ili svedočanstvenosti) predmeta i smanjenju njegovog informacijskog potencijala.

Ako predmet posmatramo samo iz ugla arheologije (a izolujemo ili odbacimo sve ostale perspektive) neminovno sužavamo istraživačko polje, ali i dokumentacioni kapacitet i komunikacijski potencijal.

PITANJE JE:

DA LI CIVILIZACIJE/KULTURE/NACIJE/ZAJEDNICE/POJEDINCI IMAJU POTREBU DA KOLEKTIVNO PAMTE PO NAUČNIM DISCIPLINAMA?

Ovo pitanje otvara niz drugih: Kako organizovati muzeje, kakav je obrazovni portfolio baštinskog profesionalca, koje su njegove veštine i znanja?

KOMUNIKACIJA SA/KROZ PREDMET(OM)

Po maroeviću (koji u ovome sledi Van Menša) komunikacija (sa) predmeta/om je trojaka.

1. Proučavanje i „intimna“ komunikacija istraživač – predmet.

Ovaj model je u disciplinarnom svetu bio elitni, danas postaje participativni i interdisciplinarni. Barem u teoriji, u praksi se „lome koplja“

2. Produkcija / publikovanje rezultata gde informacije i znanja o predmetima (ili tezaurusu, a samim tim i o predmetima) postaju javno znanje.

(Publikovanje predmeta iz muzejskih zbirki ili, pak, o arhitektonskim zdanjima, kulturno-istorijskim celinama, spomenicima, ili pak fenomenima (Jugoslovensko nasleđe) zastupljeno je podjednako. Ono oko čega se danas stvaraju nesporazumi jeste šta je i kako se vrednuje stručni, a kako naučni rad.

3. Izlaganje – muzeji su u ovoj sferi dominantni, iako smo svedoci neprekidne „izloženosti“ spomenika kulture. Pitanje je javne svesti, ili svesti o javnom dobru koliko smo u tom procesu publika, posetioци ili samo opšti nivo javnosti (ili ništa)

DVA OBLIKA ZNANJA O PREDMETU, 129

PRVI OBLIK ZNANJA – **DOKUMENTACIJA** (Precizni podaci o tome šta se zna o predmetu baštinjenja). Trajan je do momenta promene saznanja.

DRUGI OBLIK ZNANJA – **INTERPRETACIJA**: a) TEKSTUALNA, b) KONTEKSTUALNA (VIZUELNA). Privremen je i ima rok trajanja koliko traje kontekst (uglavnom govorimo o izložbi, katkad intervenciji, ili efemernom događaju). Mnogi predmeti svoju punu afirmaciju doživljavaju samo u formi konteksta.

Fred Wilson, umetnik koji je spojio okove robova iz XVIII i XIX veka sa srebrninom iz istog perioda.

Jan Faber na 52.oktobarskom salonu. Istu instalaciju, sa drugim delom, rekreirao je i u Luvru 2009.

Rembrantova noćna straža kao pozadina konferencije za novinare dva državnika, 2011.

PREDMET I KONTEKST

PRIMARNA DOKUMENTACIJA – BAZIČNE DISCIPLINE se bave *predmetom* nezavisno od toga gde se on nalazi (*u* ili *van* muzeja)

SEKUNDARNA DOKUMENTACIJA – KREIRANI TEZAURUS, zbirka, gde su predmeti dovedeni u kontekst. Najočitiji oblik zbirke je muzejska, ali ona može biti i legat, privatna kolekcija, mreža spomenika...

MUZEOLOGIJA PROUČAVA KONTEKSTE PREDMETA, oslanjajući se na bazične informacije koje pripadaju osnovnim naučnim disciplinama, ali kreirajući sasvim nove sisteme znanja.

Videli ste kada ste radili svoj prvi PIO da su „stvari funkcionisale“ kada su predmeti kontekstualizovani, a ne posmatrani kao zasebne celine.

BACK TO STRANSKI

Stranski: Dokumentarna vrednost je temelj muzealnosti.

Stepen dokumentarnosti direktno je srazmeran stepenu informacijskog balansa između fenomena koji se dokumentuje i predmeta koji ga dokumentuje.

Stranski je svestan da se muzealizacijom (procesom bržeg ili sporijeg izopštenja predmeta iz njegovog originalnog konteksta) gube podaci o originalnom kontekstu. Zato je dokumentovanje suštinski važno, a Bulatović taj proces naziva „dokumntacijska mera“.

Razmislite o nivoima gubitka podataka kada se segment prirode prenosi u prirodnjački muzej ili kada se otvara nacionalni park.

Važno je i o kom segmentu prirode govorimo (nije isto baviti se mamutima i papraću), kao i kako ga i sa kojim razlozima komuniciramo (topljenje glečera ili dinosaure).

SPOMENIK KULTURE I (ISTORIJSKI) GRAD KAO DOKUMENT

Ovo su segmenti o kojima bi trebalo da razmišljate samostalno.

Naravno, podrazumeva se da pročitate Maroevićeva poglavlje o tome (Spomenik kulture kao dokument i Povijesni grad kao dokument), ali evo nekoliko vizuelnih predložaka za komparativno razmišljanje.

Eklekticism Beograda i Kalemegdana

„Eklekticism“ Skoplja i Glavnog trga

ZNAČAJ PREDMETA

Glužinski uvodi pojam M-faktora koji označava posebno značenje predmeta u muzeološkom kontekstu.

M-faktor je, zapravo, muzealnost.

Muzealnost uzrokuje dva unutarmuzejska ponašanja predmeta:

1. Simboličko – predmet postaje reprezent (izabrane) vrednosti
2. Komunikacijsko – predmeti preuzimaju ulogu prenosa vrednosti

U muzejskom kontekstu događa se specifičan paradoks:

Predmeti nam (kao autentičan dokument stvarnosti iz koje je izdvojen) približavaju prošlost, ali istovremeno (u iskustvenom smislu) nas od te iste prošlosti udaljava.

Predmet tako postaje simulakrum – „kopija“ originalnog konteksta koji u takvom obliku nikada nije postojao. Otuda pitanje – da li u muzejima saznajemo (zaista) nešto o prošlosti, ili o nama samima, danas?

ZNAČAJ PREDMETA

Gde će urna Nikole Tesle?

FUNKCIJE MUZEJSKOG PREDMETA

Oslanjajući se na Kovača, Menš povezuje vrednost sa namenom u muzeološkom kontekstu. Tako predmet može imati:

1. Referentnu funkciju – koja se kristališe u odnosu predmet – fenomen (koliko je predmet zaista informacijski potentan da reprezentuje fenomen iz originalne stvarnosti).
2. Denotativnu funkciju – koliko prati evolutivni karakter fenomena i faze razvitka fenomena (razvoj bakterija, ili baroka, ili barometra, n.pr).
3. Konotativnu funkciju – spoj različitih (modela) interpretacija.
4. Interpretacijsku funkciju – koja je *izvor* naučnih informacija i *rezultat* naučnih istraživanja.
5. Komunikacijsku funkciju – predmet je sredstvo komunikacije (u ovom smislu predmet može biti i doslovce, ali i figurativno sredstvo, odnosno može biti i samo povod za razgovor samo o predmetu samom, ili, pak, komuniciranje različitih fenomena). Danas ovaj drugi model nazivamo – hipertekst.

FUNKCIJE MUZEJSKOG PREDMETA

**THIS IS AN IMAGE
OF A SENTENCE
THAT IS A DESCRIPTION
OF THIS IMAGE.**

VREDNOSNE DIMENZIJE (NA OSNOVU FUNKCIJA)

Na osnovu funkcija možemo govoriti o pet vrednosnih dimenzija:

1. Dokaz realiteta – argumentovanje stvarnosti
2. Spomenik prošlosti – koliko je predmet autentičan
3. Izvor spoznaje – dokument
4. Izložbeni znak izraza – koji mu je izložbeni potencijal (ovde bi analogija bila – koji mu je koalcioni (sa drugim predmetima) potencijal i
5. Jedinstveni predmet sabiranja – starina.

Sve ove vrednosne dimenzije vode raspravi o autentičnosti, ali to je za ovaj nivo bavljenja muzeološkim pitanjima preozbiljna (a i katkad neozbiljna tema). Ima tumača koji tvrde da nijedan predmet, čak i ako se nalazi in situ nije više ni originalan ni autentičan – otuda ono malopredašnje pominjanje simulakruma.

Takođe, rasprava o zameni muzejskog originala danas ima sasvim druge dimenzije razvojem digitalne štampe i mehaničke reprodukcije (Benjamin), kao i pojavom i razvojem virtuelnih i sajber muzeja.

VREDNOSNE DIMENZIJE (NA OSNOVU FUNKCIJA)

„Flashmob“ u tržnom centru u Amsterdamu koji se završava „noćnom stražom“

MUZEJSKA ZBIRKA / ZBIRNI FOND

Muzejska zbirka, ili nekoliko njih koje čine sveukupan (zbirni) fond muzeja predstavlja temeljnu muzejsku organizaciju.

I ovaj je mit „razbijen“ početkom XXI veka postojanjem muzeja koji nemaju nijedan muzejski predmet ili ih imaju veoma malo:

Musee on herbe ili Park aklimatizacije u Parizu muzealizuje umetničke fenomene, stilove i razvojne procese u Francuskoj, ali nema klasičnu predmetnu kolekciju. Komunicira samo sa decom. Iako nema klasične muzejske predmete, zbirni fond je priznat.

Muzej poljskih jevreja ili POLIN u Varšavi ima stalnu postavku koja broji nekoliko hiljada eksponata od kojih su samo 7 originalni i kao takvi deo muzejske zbirke. Ipak, proglašen je za Muzej godine u Evropi 2016.

MUZEJSKI PREDMET - PREDMET BAŠTINE

Ovo predavanje je tipično školsko predavanje sa veoma malo „izleta“ u sadržaj van literature neophodne za kolokvijum.

Ukoliko, pak, uporedite ovo „predavanje“ sa prethodnim (o muzeologiji nakon 1989.godine) možete doći u situaciju da se zapitate oko velikog broja stvari. I to sa punim pravom.

Međutim, srž muzeologije nije se suštinski promenila koliko terminologija, muzejska praksa ili konvencije i deklaracije, koje su kao i muzejske zbirke, kako reče Stranski, plod ljudskog angažmana.

